

Inanga

He whakaoranga wā roa i te nōhanga

Mēnā kua tirotirohia e koe ō nōhanga toene o ngā inanga i tō rohe, ā, me te kite kāore nei i te tino pai mō te toene, anei ētahi mahi hei whakaaro māu mō te whakapai ā tōna wā.

Mēnā kua whakamahia e koe tā mātau 'puka aromatawai nōhanga toene o ngā inanga' ka mōhio koe tekau mā rua ngā huanga e hiahiatia ana mō tētahi wāhi toene pai. Anei ētahi rongoā whakaoranga wā roa hei whakatinana māu mō ia huanga nei ki te tūpono pā mai ngā rarururu toene.

Urunga mō ngā ika:

Ka pau he wāhanga o te ao o ngā inanga i te haere moana me te heke ki ngā wai māori hei kaeaea. Ki te aukatia tā rātau piki i te awa kāore e taea e rātau te uru ki ngā awa kia eke ai rātau ki tō rātau pakeketanga.

Rongoā – Me tango/whakatika te ārai (hei tauira, tukuna te karawata, ahuriri) kia taea e ngā inanga.

Urunga ki te wai tai:

Me whai wai tai ngā inanga ki rō wai kia mōhio ai rātau me toene. Ki te kore, kāore rātau e mōhio ki te wā me te wāhi hei toene.

Rongoā – Me tango/whakatika te ārai wai tai (hei tauira, tukuna ngā kēti tai, ahuriri) kia taea e ngā inanga te toene.

Koki o te tāhuna:

Kei te tāhuna pai tētahi nōhanga tūturu pai ki te tāhuna ka taea te whakamahi mō te toene. Kāore e whakamahia ngā tāhuna tūpou rawa. Ko ngā tāhuna papatahi rawa ka raru i te huri o te teitei o te tai (nō reira mēnā he tai pāpaku ake, teitei ake rānei, ka rumakina te tāhuna, ka puta rānei i te wai).

Rongoā – Me karikari mai ki tētahi koki 7–25°.

Rawa tāhuna:

Me pakari ngā rawa o te tāhuna hei hāpai i te tipu matomato o ngā tipu me te pupuri i te wai kia ora ai ngā hua.

Rongoā – Me tāpiri he nōhanga toene hori ki te tāhuna, me karikari anō, me huaki anō mai rānei ngā tāhuna.

Taumarumarū māheuheu:

Me pai te taumarumarū o ngā māheuheu i te tāhuna hei whakamaru me te noho mākūkū o ngā hua. Ki te kore e rawaka te taumarumarū ka maroke haere ngā hua inanga, ā, ka mate.

Rongoā – Me rapu i te take he aha i kore ai e pai te tipu o ngā tipu, ā, ka whakarite ai i tērā rarururu.

- Rarururu whakapai, arā, he maha rawa nō ngā wā e tapahia ana ngā tipu – arotake i te rautaki whakapai.
- Rarururu urunga kararehe, arā, kei te kai ngā kararehe i ngā tipu, kei te tūkinu rānei i ngā tāhuna – taiapatia atu ngā kararehe.
- Rarururu o te rōnaki o te tāhuna – me karikari anō te rōnaki o te tāhuna.
- Rarururu marumarū, arā, kei te aukatia te tipu o ngā tipu e te marumarū hāngai – topea ngā tipu/rākau marumarū.
- Kei te tāmia ngā tipu e te ngahoro o ngā rau o ngā rākau tauhou – whakawāteahia ngā rākau tauhou ka whakakapi ki ngā rākau tūturu, me whakawātea atu rānei ko ngā rau i mua i te wā toene.

Te teitei o ngā māheuheu

Me tika te teitei o ngā māheuheu kia ora pai ai ngā hua mō te marama kei waho rātau i te wai. Mēnā he poto rawa ngā māheuheu kāore e eke te mātatoru e tika ana hei whāriki mō ngā pakiaka, mēnā he tāroa rawa ka whāiti rawa i te papa, ā, kāore e tika te pururua kia ora ai ngā hua.

Rongoā – Mēnā he poto rawa ngā māheuheu, he roa rawa rānei me tiro anō ki te huri i ngā rautaki whakapai hei hāpai i te teitei pai rawa mō ngā tipu.

Momo māheuheu

He pai ētahi māheuheu mō te toene, ā, ko ētahi anō kāore i te pai. Heoi, he pai ētahi kanorautanga (ko ngā ururua o ngā tipu nui ake ka taumaruru i ngā ika i te wā e toene ana, aha atu, aha atu.) - nō reira kua ngā tipu nui katoa e whakawāteahia mai i tētahi wāhi, engari anō mēnā he tarukino.

Rongoā – Me whakawātea ēnei tipu tarukino/kino ka whakakapi ki ngā momo e tika ana mō te toene. He taru kino te yellow flag iris, ā, kāore e pai mō te toene. He tino uaua te whakakore nō reira me mātua whakangaro tonu i tō kitenga tuatahitanga i tō wāhi!

Te mātotoru o te whāriki pakiaka:

Me whai whāriki pakiaka tipu pai, mātotoru hoki ngā inanga i te papa kia puritia e ngā māheuheu te mākū, hei taumarumaru hoki i ngā hua. Kei te āhuatanga o ngā mahi whakapai te kaha mō tēnei – mēnā ka topea/he nui rawa ngā tapahitanga kāore e eke te mātotoru tika o te whāriki/para/tātā.

Rongoā – Me arotake te rautaki whakapai/whakawātea i ngā kararehe mai i te wāhi.

Mākūkū o te whenua

Ka maroke haere ngā hua inanga, ā, ka mate ki te kore e noho mākūkū. Ko ngā pūtaka pea mō te maroke o te whenua i tētahi wāhi toene ko ngā rawa o te tāhuna pea, ko ngā momo/taumarumaru māheuheu.

Rongoā – Me whai ki te whakarerekē i ngā momo rawa o te tāhuna (mēnā ehara ko te oneone), tirohia ō rautaki whakapai/kararehe hoki/rānei i te mea ka tere maroke haere te papa ki te poto ngā otaota.

Taumarumaru mō ngā ika

Ka huihui mai ngā inanga pākeke i mua i te toene, nō reira me nui ngā taumarutanga (hei tauira, ngā tipu tauwharewhare/e pihi ake, ngā poro rākau, toka, aha atu, aha atu) hei tiaki i a rātau mai i ngā kaikonihī.

Rongoā – Kei te āhua o tō kōawa ka taea e koe te whakauru tūporo/toka ki te wai hei taumarumaru. Me tiroiro anō ki te whakatō wīwī ki te wai i te tai pāpāku hei taumarumaru anō.

Mahi whakapai tāhuna

Mēnā ka tapahia haeretia ngā otaota o ngā tāhuna kāore e tipu ngā māheuheu ki te teitei/mātotoru e hiahia ana hei tiaki i ngā hua inanga.

Rongoā – Me kōrero ki ngā tāngata/mana ā-rohe e whakapai ana i ngā tāhuna mēnā ka huria e rātau tā rātau rautaki whakapai hei āwhina kia pai ake ngā āhuatanga toene. Tirohia ngā huanga o mua mō ngā kōrero atu anō mō ngā mea e whakaruruhia ana pea e te rautaki whakapai onāiane.

Te ārai kararehe

Ki te uru ngā kararehe ki te nōhanga toene ka tūkinohia e rātau ngā tāhuna me te noho poto o ngā otaota, ā, kua kore e taea ngā hua te tiaki. Ka taea anō ngā hua te tāmi mēnā ka uru mai ki te wāhi i te wā o te wāhanga toene.

Rongoā – Me kōrero ki te ariki whenua mō te whakatū i tētahi taiapa pūmau. He pūtea ā te nuinga o ngā Kaunihera ā-Rohe hei āwhina i tēnei.

Ngā kaikonihī hua

He tino puiki ngā hua inanga. Ko ngā whakamarutanga anake kia kua rātau e kainga e ngā kiore me ngā putoko, aha atu, aha atu, ko ngā māheuheu e tipu nei rātau i roto.

Rongoā – Ka hunia ngā hua e ngā māheuheu tāroa, mātotoru, ā, ka uaua te taea e ngā kaikonihī. Mēnā ka taea e koe ngā māheuheu te tiaki, te whakaora rānei ka iti ake te whakararururu a ngā kīrearea.

Kei te tautokona te Kaupapa Mātauranga Toene Inanga ā-Motu e...

AQUATIC SCIENCE & VISUAL COMMUNICATION

